

Introduktion

I dette temanummer sætter vi fokus på straf og sanktion i det danske samfund. Med 15 potente og oplagte indslag, byder vi op til debat-dans på området straf og sanktion.

Temaet indledes med artiklen *Fængselsstraffens afsavn og begrænsninger* beskriver og diskuterer af Linda Kjær Minke fængselsstraffens virke og afsavn helt konkret. De forskellige afsavn diskuteres i forhold til udviklingen i længden af fængselsstraffen samt den generelle udvikling i fængslerne med overbelægning og underbemanning, og hvordan disse forhold kan begrænse muligheden for at dømte lever kriminalitetsfrit fremadrettet. Artiklen præsenterer også en række fakta om fængsler og indsatte i Danmark.

Herefter følger artiklen *'Toxic masculinity' og straffepolitik – om den politiske brug af retsfølelsen og konsekvenserne for det danske samfund*. I artiklen diskuterer af Peter Scharff Smith hvordan retspolitikken i Danmark de sidste årtier har været præget af en følelsesladet og hård tone og konkret hvordan politikerne har hævet strafferammerne ad flere omgange. I artiklen argumenteres for at dansk straffepolitik igennem de sidste årtier har udviklet en karakter og en retorik, der kan beskrives som 'toxic masculinity'. Og et vigtigt demokratisk spørgsmål rejses: er det overhovedet i orden i et demokratisk samfund, at de folkevalgte politikere er drevet af en denne hårde tone og retorik, og dermed er villige til at straffe langt hårdere end den almene befolkning er villig til?

Et andet demokratisk problem tematiseres i artiklen: *Fra nedsendt til bortdømt – om Grønlands psykisk syge foranstaltningsdømte i Danmark* af Annemette Nyborg Lauritsen og Mette Rømer, et problem der drejer sig om Grønlands nedsendelser af psykisk syge foranstaltningsdømte til Danmark som ved en Grønlandsk

domstol er idømt anbringelse eller behandling i Danmark. Mette og Annemette foretager på baggrund af et journalstudie en deskriptiv karakteristik der danner grundlag for en kritik af blandt andet manglende viden om de nedsendtes vilkår og muligheder under anbringelse og behandling og når/hvis de begår nye lovovertrædelser under deres nedsendelse i Danmark.

Kan den danske velfærd skabe kriminalitet? Er et noget kontroversielt spørgsmål, ikke desto mindre stilles det i artiklen: *Unge kriminelles habitus og erfaringer med velfærdsinstitutioner*. I artiklen der bygger på samtaler med to unge indsatte mænd, diskuterer og kredser Iver Hornemann Møller og Helge Hvid om hvordan der, i samspillet mellem velfærdsinstitution og den enkeltes habitus, kan ske en integration, der peger ud af kriminalitet, eller der kan ske en eksklusion, der peger i retning af et ustabil liv og måske kriminalitet.

I artiklen: *Når retten har overtaget konflikterne*, er det et andet hjørne af det retspolitiske felt der sættes fokus på og det er spørgsmålet om skyld og staf. I artiklen analyseres præmisserne for rettens erkendelse af skyld. Cases for analysen er voldtægts- og voldssager, som eksempelvis sagen om realitydeltageren Teitur Skoubo der i efteråret 2022 først blev idømt to år og seks måneders fængsel i byretten for vold og voldtægt men seks måneder senere i landsretten, blev idømt volden men frifundet for voldtægten. Merethe Gjørding og Birke Jessing tager os på antropologisk vis med helt ind i retten, med ind på 'tilskuerrækkerne', hvor personer og stemning beskrives og rekonstrueres for læseren.

I kommentaren: *Rettens begrænsede muligheder som problemløser* giver Annick Prieurs tanker om Retsoptimismen eller troen på retten som problemløser os stof til eftertanke. Med

umbrellasagen som bagtæppe stiller hun kritiske spørgsmål til hvad ofrene egentlig får ud af de retlige løsninger?

Bidraget: *Dobbeltstraf ... eller endnu en chance?* Er også en kommentar hvor Marianne Petersen med udgangspunkt i et ledelsesperspektiv diskuterer spørgsmålet om dobbeltstraf; hvor meget – eller hvor lidt er vi som ledere, kollegaer, medmennesker villige til at dobbeltstraffe og for hvis skyld: Den dømtes, den forurettedes, vores egen?

Herefter følger to boganmeldelser af henholdsvis bogen: 'Dengang da jeg var pige' anmeldt af Birgit Kirkebæk og af bogen: 'Fængselskapitalisme' anmeldt af Morten Thing. Som altid når det er disse to anmeldere der har været på spil, behøver du næsten ikke læse hele bogen selv.

Som de sidste oplagte bidrag til temanummeret bevæger vi os hen i sanktionerne; Mikkel Giver Kjer stiller i kronikken *Skolefravær og Straf*, skarpt på konsekvensen af sanktionering som middel til at nedbringe skoleelevers fravær. Som netop er ideen bag Lov om styrket forældreansvar fra 2019. VIVE har undersøgt konsekvenserne af loven. Og konklusionen er klar: Det ulovlige fravær er reduceret, men loven giver også betydelige problemer for familierne, skolerne og kommunerne, ligesom den sociale slagside er til at tage og føle på.

I artiklen *Jeg spørger li'som for at holde samtalen kørende! - Om samtals magt i pædagogisk praksis* undersøger Peter H. Frostholt, hvad der sker, når samtaler om alverdens aktuelle trends og tendenser flyder imellem grupper af særligt omverdensbevidste 9-13-årige piger i fritidspædagogisk regi. Analysen peger på at den særlige form for kulturel kapital kaldet samtalekapital,

giver de piger, der kan afkode og spille med i samtalekunstens rollespil, adgang til at dominere mens de piger, der derimod ikke forstår at aflure det sociale spil om de rette kulturelle værdier, sanktioneres og mister mulighed for at avancere i det interne sociale hierarki. Og ikke mindst, mister de også adgang til de voksnes ører.

I det filosofiske hjørne sidder Per Betzonich-Wilken og har skrevet om: *Accept af afvigelse - om bump på vejen til forbedring.*

Til sidst tager tidligere fængselspræst Hanne Storebjerg os med ind bag fængslets mure. Gennem uddraget af hendes bog *Uden filter i Horserød*, inddrager hun os i tanker og historier om indsatte, straf, skyld, skam og tilgivelse.

Et foto af naturskønne omgivelser, et foto af en finurlig campingvogn, et foto af det pulserende aftenbyliv i København, en altan oplyst af den første forårssol. Det er smukt, skægt, varmt og bringer sjove minder frem – men hvad hvis du får at vide at disse steder også er steder hvor der er begået forbrydelser? Det er gerningssteder. Ændrer fotoet karakter? Bliver naturen mindre skøn? Bliver campingvognen skummel? Bliver lys og farver i bylivet pludselig utrygt? Mister altanen sin varme? Fotograf Lars Bech leger med vores følelser og vores perception i fotoreportagen: *Gerningssteder* som han har 'skudt' eksklusivt til dette nummer af Social Kritik.

Som det sidste indslag knyttet til dette temanummer, kan du høre den i lederen omtalte podcast: *Livet på Kanten - Far i fængsel.* Den udgiver vi digitalt på socialkritik.dk og de almindelige podcasttjenester

God læse-, kigge- og lyttelyst

